

Vedlegg med bakgrunnsinformasjon

1	Forbrukerapparatet	3
2	Ytre skranker	4
2.1	EØS-retten	4
2.1.1	Direktivet om urimelig handelspraksis	4
2.1.2	Håndhevingsforordningen	4
2.2	Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK)	5
3	Håndheving i øvrige nordiske land	6
3.1	Danmark	6
3.1.1	Forbrugerombudsmannen	6
3.1.2	Kompetansefordeling	6
3.1.3	Individuelle og kollektive søksmål	7
3.2	Sverige	7
3.2.1	Konsumentombudsmannen	7
3.2.2	Kompetansefordeling	7
3.2.3	Individuelle og kollektive søksmål	8
3.3	Finland	8
3.3.1	Konsumentombudsmannen	8
3.3.2	Kompetansefordeling	8
3.3.3	Marknadsdomstolen	9
3.4	Island	9
3.4.1	Forbrukermyndigheten	9
3.4.2	Kompetansefordeling	9
4	Andre tilsynsorganer i Norge	10
4.1	Innledning	10
4.2	Konkurransetilsynet	10
4.3	Medietilsynet	12
4.4	Datatilsynet	13
4.5	Finanstilsynet	14
4.6	Likestillings- og diskrimineringsombudet	15

4.7	Barneombudet.....	16
5	Forbrukerombudet – tilsyn, ombud eller begge deler?	16
5.1	Sammenligning med andre ombud	16
5.2	Sammenligning med andre tilsynsorganer	17

1 Forbrukerapparatet

Det statlig finansierte forbrukerapparatet består i grove trekk av følgende deler:

- to organer som fører kontroll med markedsføringsloven,
- klageorganer som mekler og/eller treffer avgjørelser i enkeltsaker mellom forbruker og næringsdrivende,
- en interesseorganisasjon, og
- forbruksforskning

Forbrukerombudet er tilsynsmyndigheten som forebygger og stopper ulovlig markedsføring og urimelige kontrakter, samt gir veiledning til næringsdrivende om regelverket. Regelverket som Forbrukerombudet fører tilsyn med beskytter i hovedsak de kollektive forbrukerinteressene, mens den enkelte forbrukers individuelle rettigheter ivaretas av Forbrukerrådet og klageorganene. Forbrukerombudet arbeider som hovedregel etter den såkalte forhandlingsmodellen. Det vil si at de i første omgang skal søke å påvirke den næringsdrivende til å innrette seg frivillig. Dersom dette ikke lykkes, kan saken bringes inn for Markedsrådet som treffer vedtak i saken. Et vedtak kan for eksempel gå ut på at vilkår eller en reklame forbys, og at den næringsdrivende må betale et beløp dersom de bryter vedtaket. Dersom det haster å treffe vedtak eller Markedsrådet har truffet vedtak i en tilsvarende sak, kan Forbrukerombudet selv fatte vedtak. Forbrukerombudets vedtak kan klages inn til Markedsrådet.¹

Forbrukerrådet er et statlig forvaltningsorgan med høy grad av faglig uavhengighet. Rådet har to hovedoppgaver: for det første er det en uavhengig *interesseorganisasjon* som påvirker myndigheter og næringsliv i en forbrukervennlig retning. For det andre er det et *nøytralt klageorgan* som mekler mellom forbrukere og næringsdrivende i enkeltsaker.

Et av verktøyene Forbrukerrådet bruker for å fremme forbrukerinteressen er å ta prinsipielle saker inn for retten. Dette kan være både gruppesøksmål eller «pilotsaker» hvor en avgjørelse i en sak kan få betydning for flere saker. Et eksempel på en sak hvor Forbrukerrådet gikk inn som partshjelper for å få en avklaring i en sak av prinsipiell karakter, er den såkalte «Røeggen-saken» om lånefinansierte strukturerte spareprodukter.

Forbrukerrådet mekler i alle saker mellom forbrukere og næringsdrivende med mindre det er en sektorspesifikk klagenemnd på området. Eksempler på slike nemnder er Husleietvistutvalget, Finansklagenemnda, Transportklagenemnda og Brukerklagenemnda for elektronisk kommunikasjon.

De fleste sakene som Forbrukerrådet mekler i kan bringes inn for Forbrukertvistutvalget² dersom partene ikke kommer til enighet. Dette gjelder saker om kjøp av ting eller en

¹ Forbrukerombudet og Markedsrådets oppgaver er det redegjort nærmere for i høringsnotatets punkt 4.2.1 om Forbrukerombudets tilsyns- og vedtakskompetanse

² I Prop. 145 L (2015-2016) foreslås en ny lov om Forbrukerklageutvalget som vil erstatte gjeldende lov om Forbrukertvistutvalget. Forslaget er for tiden til behandling i Stortinget:
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=65989>

håndverkertjeneste, eller saker som faller inn under angrerettloven, for eksempel netthandel.

Forbruksforskningsinstituttet SIFO var frem til og med 2015 underlagt Barne- og likestillingsdepartementet, men ble fra første januar 2016 overført til Høyskolen i Oslo og Akershus. Departementet disponerer fortsatt noe økonomiske midler til forbruksforskning.

2 Ytre skranker

2.1 EØS-retten

2.1.1 Direktivet om urimelig handelspraksis

I 2009 ble det vedtatt en ny markedsføringslov som gjennomførte direktivet om urimelig handelspraksis (2005/29/EF). Direktivet er i utgangspunktet totalharmonisert. Dette innebærer at EØS-landene ikke kan ha regler som fraviker direktivet. Etter direktivets artikkel 11. nr. 1 skal medlemslandene «sikre at det finnes tilstrekkelige og effektive midler til å bekjempe urimelig handelspraksis, slik at bestemmelsene i direktivet overholdes i forbrukernes interesse». Videre skal medlemslandene «fastsette sanksjoner for overtredelser», og disse «skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende».³ Direktivet gir imidlertid relativt stor handlefrihet for den enkelte stat når det gjelder utforming av systemet for håndheving og sanksjoner. Som et utgangspunkt vil derfor Norge stå fritt til å justere kompetanseforholdet mellom ulike forvaltningsorganer og domstolene ved håndheving av markedsføringsloven, forutsatt at visse grunnkrav er tilfredsstilt. Dette ble grundig drøftet i forarbeidene til ny markedsføringslov.⁴ Det legges derfor til grunn av direktivet ikke står i veien for at det gjøres endringer i kompetanseforholdet mellom Forbrukerombudet og Markedsrådet.

2.1.2 Håndhevingsforordningen

Samarbeidet mellom forbrukermyndigheter i EØS-landene er nærmere regulert av en forordning om forbrukervernsamarbeid, også kalt håndhevingsforordningen.⁵ Forordningen forutsetter at alle EØS-land etablerer offentlige myndigheter for håndheving av lovgivning som beskytter forbrukernes interesser og at det etableres et forpliktende samarbeid mellom disse over landegrensene. Forbrukerombudet deltar i samarbeidsnettverk med øvrige håndhevingsmyndigheter i Europa samt EU-kommisjonen, det såkalte CPC-nettverket. Nettverket møtes i Brussel ca. 6 ganger årlig, og EU-kommisjonen leder disse møtene.

³ Se art. 13

⁴ Se Ot. prp. nr. 55 (2007-2008) pkt. 2.2 og 15.2.2

⁵ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 av 27. oktober 2004 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivningen

EU-kommisjonen la frem forslag til revidert forordning om forbrukervernsamarbeid den 25. mai 2016.⁶ Der foreslås det blant annet å gi myndighetene flere verktøy til å verne forbrukerne, for eksempel at de skal kunne stenge nettsteder. Videre foreslås det et mer forpliktende samarbeid i saker som involverer forbrukere i flere land, og at EU-kommisjonen skal få en større koordinerende rolle.

Departementet har ansvaret for denne forordningen, herunder utarbeidelse av norsk posisjon og gjennomføringen av eventuelle endringer i norsk rett.

2.2 Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK)

Europarådets konvensjon av 4. november 1950 om beskyttelse av menneskerettighetene og grunnleggende friheter (EMK) artikkel 6 (krav om rettferdig rettergang) og protokoll 7 artikkel 4 (forbud mot dobbelstraff) setter krav til organisering og saksbehandling i organer som ilegger straff eller straffelignende sanksjoner. EMK er gjort til norsk rett gjennom menneskerettighetsloven og skal ved motstrid gå foran bestemmelser i annen lovgivning, jf. lovens §§ 2 og 3. Kravene i EMK er i tillegg gitt grunnlovsværn etter Grunnloven § 92. Det er antatt i den Europeiske menneskerettighetsdomstolens (EMD) praksis at overtredelsesgebyr kan anses som straff etter EMK artikkel 6. Hvorvidt et overtredelsesgebyr skal anses som straff beror på en vurdering av tre kriterier: i) nasjonal klassifisering, ii) lovbruddets karakter, og iii) innholdet og alvoret i den sanksjonen som det er aktuelt å ilegge.⁷ EMD har lagt til grunn at et gebyr for prissamarbeid og markedsdeling ilagt et foretak av konkurransemyndighetene, anses som straff etter EMK artikkel 6.⁸ Selv om overtredelsesgebyr etter konkurranseloven gjennomgående er høyere enn overtredelsesgebyr etter markedsføringsloven, har begge sanksjonene, i likhet med straff, preventiv og pønalt hensikt og retter seg mot handlinger eller unnlatelser i fortiden. I forarbeidene til markedsføringsloven ble det derfor lagt til grunn at overtredelsesgebyr etter markedsføringsloven anses som straff etter EMK artikkel 6.⁹ Dette betyr ikke at overtredelsesgebyret må bli ilagt av en domstol, men det betyr at ilagt overtredelsesgebyr etter markedsføringsloven må kunne overprøves av organer som tilfredsstiller kravene i EMK artikkel 6.¹⁰

⁶ Forslaget er tilgjengelig på EU-kommisjonens hjemmesider:

http://ec.europa.eu/consumers/consumer_rights/unfair-trade/docs/cpc-revision-proposal_en.pdf.

⁷ Jf. eksempelvis EMDs dom i Jussi mot Finland av 23.11.2006 avsnitt 30 flg. som gjaldt tilleggsskatt

⁸ Jf. dom i saken A. Menarini Diagnostics S.r.l. mot Italia av 27.9.2011

⁹ Se Ot.prp. nr. 55 (2007-2008) punkt 15.9.7.5. Om overtredelsesgebyr anses som straff etter EMK er for øvrig inngående drøftet av Sanksjonsutvalget, se NOU 2003: 15 punkt 5.7.5

¹⁰ I lovproposisjonen om Konkurranseskjennemnda foreslo Nærings- og fiskeridepartementet at nemnda skal overholde kravene til en «independent and impartial tribunal» i EMK artikkel 6, se Prop. 37 L (2015-2016) Endringer i konkurranseloven blant annet punkt 4.5 og 8.1.4. Bakgrunnen for denne anbefalingen er blant annet at det ble ansett nødvendig for at nemndas vedtak skal kunne bringes direkte inn for lagmannsretten. Tilsvarende gjør seg ikke gjeldende for Markedsrådet i og med at det ikke foreslås at rådets avgjørelser skal gå direkte til lagmannsretten.

3 Håndheving i øvrige nordiske land

3.1 Danmark

3.1.1 Forbrugerombudsmannen

I Danmark har Forbrugerombudsmannen ansvaret for å føre tilsyn med markedsføringsloven. Forbrugerombudsmannen fører også tilsyn med e-handelsloven, tobaksreklameloven, lov om juridisk rådgivning, enkelte regler i betalingstjenesteloven og lov om tjenesteydelser i det indre marked.

Forbrugerombudsmannen utnevnes av Erhvervs- og Vækstministeriet for en periode på seks år, med mulighet for forlengelse i tre år. Han bistås av et sekretariat på ca. 24 personer som er ansatt i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Forbrugerombudsmannen har en uavhengig stilling og kan ikke instrueres av ministeriet i enkeltsaker. Det følger av lov at Forbrugerombudsmannens avgjørelser ikke kan bringes inn for annen administrativ myndighet. Dette innebærer at ministeriet ikke kan overprøve Forbrugerombudsmannens avgjørelser.

3.1.2 Kompetansefordeling

Forbrugerombudsmannen vil som regel først gjennom forhandlinger forsøke å påvirke næringsdrivende til å handle i samsvar med loven, men kan også ta rettslige skritt uten forutgående forhandlinger. Dersom Forbrugerombudsmannen ikke oppnår et tilfredsstillende resultat gjennom forhandlinger, kan Forbrugerombudsmannen ta saken videre til retten. Som utgangspunkt har Forbrugerombudsmannen ikke kompetanse til å fatte vedtak overfor den næringsdrivende. Det er domstolene som har kompetanse til å gi forbud, påbud, vederlag, og ilegge sanksjoner som bøter eller fengsel. Dersom en handling er klart i strid med loven og ikke kan endres ved forhandlinger, kan Forbrugerombudsmannen imidlertid meddele påbud. Den påbudet retter seg mot, kan be om at Forbrugerombudsmannen bringer et slikt påbud inn for retten innen én uke etter at Forbrugerombudsmannen har mottatt begjæringen.

Forbrugerombudsmannen kan nedlegge foreløpig forbud i hastesaker. Saken må imidlertid bringes inn for retten for stadfestelse senest neste hverdag.

Dersom Forbrugerombudsmannen mener at markedsføringslovens straffebestemmelser er overtrådt, leveres en anmeldelse til påtalemyndigheten. Påtalemyndigheten etterforsker saken og utferdiger tiltale i saken, mens videre saksbehandling blir foretatt av Forbrugerombudsmannen. Forbrugerombudsmannens sekretariat fører som regel sakene for retten. Forbrugerombudsmannen fører ca. 30 straffesaker per år, og ca. fem til ti sivile saker som ikke omfatter straffesanksjoner. Saksbehandlingstiden for saker for domstolene varierer fra ett til to år og opptil flere år.

Det vurderes å gi Forbrugerombudsmannen kompetanse til å ilegge administrative bøter i tilståelsessaker.

På begjæring avgir Forbrugerombudsmannen forhåndsuttalelser om en påtenkt markedsføringskampanje er lovlig.

Videre kan Forbrugerombudsmannen utarbeide veiledninger og retningslinjer etter forhandlinger med forbrukerrepresentanter (Forbrugerrådet Tænk) og de relevante bransjeorganisasjoner.

Forbrugerombudsmannen anser seg som uavhengig av både forbruker- og næringsinteresser. Forbrugerombudsmannen driver ikke politisk påvirkning. Ved høringer på Forbrugerombudsmannens område avgis høringsuttalelser på faglig grunnlag.

3.1.3 Individuelle og kollektive søksmål

Forbrugerombudsmannen kan også anlegge kollektive søksmål på vegne av en gruppe forbrukere eller anlegge individuelle erstatningssøksmål på vegne av privatpersoner. Ved vurdering av om individuelt søksmål skal anlegges skal det legges vekt på om kollektive forbrukerinteresser eller allmenne samfunnsinteresser gjør seg gjeldende.

På dette punktet skiller kompetansen til den danske Forbrugerombudsmannen seg fra det norske Forbrukerombudet. I Norge har Forbrukerombudet ikke kompetanse til å fremme individuelle krav på vegne av en enkelt forbruker eller en gruppe forbrukere.

Forbrukerrådet har derimot adgang til å føre prinsipielle saker for retten.

3.2 Sverige

3.2.1 Konsumentombudsmannen

I Sverige har Konsumentombudsmannen ansvaret for å føre tilsyn med den svenske markedsføringsloven. Konsumentombudsmannen er en del av Konsumentverket, og samme person er både generaldirektør for Konsumentverket og Konsumentombudsmann. Konsumentverket er et direktoratslignende organ, og for tiden underlagt Finansdepartementet. Organet har en rekke oppgaver blant annet knyttet til informasjon og veiledning til forbrukere, markedsanalyse, i tillegg til tilsynsoppgaver. Konsumentombudsmannens sekretariat er en integrert del av Konsumentverket. Ved avgjørelser av enkeltsaker er Konsumentombudsmannen faglig uavhengig.

3.2.2 Kompetansefordeling

Også i Sverige er utgangspunktet at Konsumentombudsmannen først skal forsøke å få den næringsdrivende til å frivillig innrette seg etter loven. I saker som ikke er av større betydning, har Konsumentombudsmannen kompetanse til å nedlegge et forbud eller påbud med tilhørende tvangsmulkt. Tidligere måtte forbudet aksepteres av den næringsdrivende for å være bindende, men etter en lovendring som trådte i kraft 1. oktober 2016 er ikke dette lenger et vilkår. Bakgrunnen for forslaget er at

Konsumentombudsmannen har påpekt at de i dag har for svake sanksjoner, og at det er tungvint og ressurskrevende å måtte gå til domstolene i så vidt mange saker.¹¹

Dersom Konsumentombudetsmannen ikke har kompetanse til å fatte vedtak eller næringsdrivende ønsker å bestride vedtaket, må saken bringes inn for Patent- og marknadsdomstolen, som er en del av Stockholms tingsrätt. Sakene skal kunne overprøves av Patent- og marknadsöverdomstolen, som er en del av Svea Hovrätt. Dette er særdomstoler som i utgangspunktet behandler alle saker innenfor immaterialrett, markedsføringsrett og konkurranserett.¹²

Stockholms tingsrätt kan treffe midlertidige vedtak.

3.2.3 Individuelle og kollektive søksmål

Konsumentombudsmannen kan også bistå forbrukere i domstolene i tvister med næringsdrivende. Dette kan enten være en enkelt forbruker eller en gruppe forbrukere. Konsumentombudsmannen tar stilling til om de vil bistå i saken etter søknad fra forbruker. Det stilles som vilkår at saken har betydning for hvordan loven skal forstås på et område, og at den har betydning for mange forbrukere.

3.3 Finland

3.3.1 Konsumentombudsmannen

Konsumentombudsmannen i Finland er organisert som en del av Konkurrens- og konsumentverket. Konsumentombudsmannens sentrale arbeidsoppgaver er å føre tilsyn med konsumentsskyddslagen og flere andre lover som skal beskytte forbrukerne. Formålet med tilsynet er at selskaper skal slutte med eller endre sin lovstridige markedsføring, eller sine urimelige avtalevilkår.

Konsumentombudsmannen skal spesielt rette tilsynet mot bransjer som er viktige for forbrukerne, og der man kan formode at det vanligvis forekommer problemer for forbrukerne.

Konsumentombudsmannen har også direktoratsoppgaver, som å lage utkast til proposisjoner og forslag til lovendringer.

3.3.2 Kompetansefordeling

Konsumentombudsmannen skal først og fremst få de næringsdrivende til å slutte med lovstridige handlinger eller endre disse frivillig. Om man ikke oppnår resultater gjennom forhandlinger, kan Konsumentombudsmannen ved behov ta i bruk tvangsmidler eller

¹¹ Se Sveriges Riksdags nettsider for mer informasjon om lovendringen:
http://data.riksdagen.se/dokument/H301CU23#_Toc453316572

¹² For mer informasjon, se <http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/domstolarna/Patent--och-marknadsdomstolarna/>

bringe saken inn for Marknadsdomstolen. Marknadsdomstolens avgjørelse kan ankes til «høgsta domstolen».

Konsumentombudsmannen kan selv nedlegge forbud i saker som ikke har betydning for tolkning av loven. Forbudet opphører om den næringsdrivende innen en gitt tidsfrist meddeler at forbudet bestrides. Midlertidige forbud kan fattes av Konsumentombudsmannen i hastesaker. Konsumentombudsmannens midlertidige forbud må bringes inn til Marknadsdomstolen innen en frist på tre dager.

Konsumentombudsmannen behandler som hovedregel ikke tvistemål der forbrukeren krever erstatning for en defekt vare eller tjeneste. Slike saker behandles av konsumentråtsrådgivere og konsumenttvistenämnden. Konsumentombudsmannen kan imidlertid av eget tiltak hjelpe en forbruker i bestemte tvistemålssaker. Saken må da være av stor betydning for hvordan loven skal forstås, ivareta forbrukernes allmenne interesser eller være en sak der den næringsdrivende ikke retter seg etter konsumenttvistenämndens vedtak. Konsumentombudsmannen kan også følge saker som «gruppesvår» for behandling i konsumenttvistenämnden, og starte gruppesøksmål.

3.3.3 Marknadsdomstolen

Marknadsdomstolen er en spesialdomstol som behandler konkurransesaker, anskaffelsessaker, markedsrettslige saker, samt saker som gjelder industrielle rettigheter og opphavsrett. Marknadsdomstolen ledes av «överdomaren». I domstolen finnes dessuten 23 markedsrettsdommere og to markedsrettsingeniører. Marknadsdomstolen benytter også sakkyndige. Marknadsdomstolen settes som regel med tre loverfarne medlemmer.

Marknadsdomstolen kan fatte forbudsvedtak mot markedsføring. Domstolen kan også fatte midlertidig forbudsvedtak.

3.4 Island

3.4.1 Forbrukermyndigheten

I Island fører Forbrukermyndigheten (Neytendastofa) tilsyn med lov om urettmessig markedsføring og markedets gjennomsiktighet, men også forskjellig andre lovregler, som for eksempel produktsikkerhet. Forbrukerombudsmannsfunksjonen utgjør en del av Forbrukermyndigheten og ledes av en generaldirektør.

Forbrukermyndigheten har også flere andre oppgaver. Forbrukermyndigheten gir råd og informasjon til forbrukere og næringsdrivende om deres plikter og rettigheter ved forbrukerkjøp. I tillegg er de et direktoratslignende organ som bistår i lovgivningsprosesser og er underlagt Innenriksdepartementet. Videre er forbrukermyndigheten sekretariat for en klagenemnd som behandler forbrukerkjøp og håndverkertjenester. Ved avgjørelser av enkeltsaker er Forbrukermyndigheten faglig uavhengig.

3.4.2 Kompetansefordeling

Forbrukermyndigheten har alminnelig kompetanse til å treffe vedtak som førsteinstans, og kan legge ned forbud, gi pålegg eller tillatelse på spesielle vilkår. Forbrukermyndigheten kan ikke benytte midlertidige virkemidler. Forbrukermyndigheten, som andre offentlige organ i Island, er underlagt den islandske forvaltningsloven som stiller krav til proporsjonalitet, veiledning mm.

En ankenemnd for forbrukersaker er klageorgan for forvaltningsavgjørelsene til Forbrukermyndigheten. Forbrukermyndighetens avgjørelser kan ikke bringes inn for domstolene før nemndas avgjørelse foreligger. Etter avgjørelse i nemnda er det en frist på 6 måneder for å bringe saken inn for retten. Fristen løper fra parten har blitt informert om avgjørelsen til nemnda.

4 Andre tilsynsorganer i Norge

4.1 Innledning

Departementet har sett nærmere på hvordan andre tilsynsorganer i Norge er regulert og organisert. Det er særlig fokusert på hvordan uavhengigheten til overordnet departementet er regulert og praktisert. Organenes kompetanse til å treffe vedtak er også sentralt, i tillegg til i hvilken grad tilsynene har en pådriverrolle eller ombudsrolle. Det er også noe informasjon om administrative klageprosesser. Fremstillingen nedenfor er ikke uttømmende.

4.2 Konkurransetilsynet

Konkurransetilsynet er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet. Som utgangspunkt kan departementet styre Konkurransetilsynet etter forvaltningens ordinære system, men enkelte begrensninger følger av konkurranseloven § 8. Konkurransetilsynet kan ikke instrueres om avgjørelsen i enkeltsaker. Kongen kan imidlertid gi instruks om å ta en sak opp til behandling.

Konkurransetilsynet fører tilsyn med konkurransen i markedet. Dette innebærer blant annet å kontrollere at konkurranselovens forbud og påbud overholdes, og å foreta nødvendige inngrep mot foretakssammenslutninger. Konkurransetilsynet kan fatte vedtak om forbud, påbud, tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. Departementet er klageinstans for vedtak fattet av Konkurransetilsynet. En begrensning i omgjøringsadgangen er at vedtak om overtredelsesgebyr ikke kan påklages, men må bringes inn for tingretten. For vedtak som ikke er påklaget kan departementet kun omgjøre et vedtak dersom det er ugyldig.

Når det gjelder det internasjonale arbeidet deltar Konkurransetilsynet på samme måte som Forbrukerombudet i ekspertgrupper i EU og andre fora. Konkurransetilsynet forankrer da sine standpunkter i departementet i den grad det skal gis uttrykk for synspunkter knyttet til regelverksutvikling. Det fremgår av tildelingsbrevet fra 2015 at:

«Konkurransetilsynet skal fortsette å delta aktivt i formelle og uformelle fora som EØS-avtalen gir adgang til, for å sikre norsk medvirkning i regelverk- og politikkutforming på et

tidlig stadium. Konkurransetilsynet skal bistå departementet med korrekt implementering av EØS-regelverket. Norske interesser og posisjoner i dette arbeidet skal vurderes.»

Konkurransetilsynet er også forutsatt å ha en viss pådriverfunksjon for konkurranse. Det fremgår av konkurranseloven § 9 første ledd bokstav e) at Konkurransetilsynet skal påpeke konkurranseskadelige virkninger av offentlige reguleringer. Tilsynet skal også foreslå tiltak som kan bøte på disse. Konkurransetilsynets aktiviteter etter denne bestemmelsen er ikke omfattet av lovens unntak fra instruks fra departementet, og er således i prinsippet underlagt alminnelig styring.

I Ot. prp. nr. 6 (2003-2004) s. 50-51 står det bla. følgende om bestemmelsen:

«Departementet viser til at konkurransemyndighetenes arbeid med å påvirke offentlig regelverk slik at det ikke unødig svekker konkurransen, er vel innarbeidet i Norge og mange andre land.»

«Departementet er enig i utvalgets vurdering av at prioritering av slikt arbeid er et politisk spørsmål. Dette blir ivarettatt gjennom de årlige prioriteringer i forbindelse med statsbudsjettet. De politiske prioriteringene formaliseres gjennom Stortingets forutsetninger for bevilgningene og departementets tildelingsbrev med instruks om anvendelse av bevilgningene.

Arbeidet i forhold til offentlige reguleringer har vært prioritert over lang tid og av vekslende regjeringer. Bestemmelsen har ikke til hensikt å binde opp politiske valg knyttet til avveininger mellom effektivitetshensyn og andre hensyn, men å sørge for at de ulike alternativene er godt utredet og tilpasset på forhånd.

I praksis foregår arbeidet etter denne bestemmelsen ved at konkurransemyndighetene engasjerer seg aktivt som høringsinstans i forbindelse med ordinær forberedelse av ulike former for regelverk, og at de tar opp eksisterende regelverk der det avdekkes et behov for nærmere gjennomgang. Dette vil vedvare og ventelig forsterkes i tiden framover. Selv om aktiviteten øker vil ikke den enkelte offentlige myndighet få hyppige henvendelser fra Konkurransetilsynet.»

Det er vedtatt at Nærings- og fiskeridepartementet ikke lenger skal være klageinstans for saker etter konkurranseloven, og at klager skal behandles av en uavhengig Konkurransesklagemennd. Dette vil gi større grad av uavhengighet mellom departementet og tilsynet ved at departementet ikke lenger vil være involvert i enkeltavgjørelser.

I henhold til ny § 36 i konkurranseloven skal Konkurransesklagemennda ha så mange medlemmer som er nødvendig for å utføre nemndas oppgaver, uten å spesifisere et bestemt antall.¹³ Avgjørelser skal som utgangspunkt treffes i et utvalg på tre medlemmer, men med fem medlemmer dersom lederen beslutter dette. Lederen må ha dommerkompetanse og utnevnes på åremål for seks år. Åremålet kan fornyes med én periode. Øvrige medlemmer oppnevnes av Kongen for fire år, uten begrensninger i antall perioder de kan gjenoppnevnes. Lovendringen er ennå ikke trådt i kraft.

¹³ Se Prop. 37 L (2015-2016) Endringer i konkurranseklageloven (Konkurransesklagemennda, kartellforlik mm.) s. 93

4.3 Medietilsynet

Medietilsynet er statens forvaltningsorgan på mediesektoren. Medietilsynet fører tilsyn med blant annet kringkastingsloven. Som en del av tilsynsrollen har Medietilsynet kompetanse til å treffe vedtak om forbud, tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. I tillegg har Medietilsynet direktoratsoppgaver som å bistå departementet med utredningsarbeid, tilskuddsforvaltning, kompetanseutvikling mv.

Som utgangspunkt er Medietilsynet underlagt alminnelig styring fra Kulturdepartementet. Unntak gjelder imidlertid for deler av saksbehandlingen.

I saker etter kringkastingsloven kan ikke departementet instruere Medietilsynet i enkeltsaker, eller omgjøre tilsynets vedtak som kan påklages til Medieklagenemnda.¹⁴ Klager på vedtak om vilkår for konsesjoner for riksdekkende kringkasting mv., for eksempel konsesjon til TV2 og P4, behandles imidlertid av departementet. Etter kringkastingsloven kan Kongen i statsråd omgjøre Medietilsynets vedtak i saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning. Bakgrunnen for bestemmelsen er et behov for «ein sikkerhetsventil for å ta i vare behovet for politisk styring i prinsipielle og viktige saker», jf. Prop. 7 L (2010-2011) s. 17. Adgangen til omgjøring er ikke benyttet.

Medietilsynet skal bidra til å oppfylle samfunnsmålene om ytringsfrihet, rettssikkerhet og et levende demokrati, men har i utgangspunktet ikke noen ombudsrolle eller pådriverrolle for å ivareta disse hensynene. Det fremgår tydelig av tildelingsbrevet fra Kulturdepartementet av 5.2.2016 at Medietilsynet arbeider innenfor rammene av regjeringens politikk:

«Medietilsynet er statens forvaltningsorgan på mediesektoren, og skal innenfor de målsettinger, rammer og ressurser som til enhver tid er fastsatt av departementet, arbeide for å nå målene for den statlige politikken på feltet. Medietilsynet forvalter en rekke mediepolitiske virkemidler på Kulturdepartementets ansvarsområder og er departementets rådgivende organ på disse områdene.»¹⁵

Medietilsynet har en annen rolle ved behandling av klagesaker for Medieklagenemnda enn Forbrukerombudet har ved behandling av saker i Markedsrådet. Ved mottak av klage vurderer Medietilsynet omgjøring etter forvaltningslovens regler og oversender en innstilling til Medieklagenemnda. Ut over dette er det lite kontakt mellom klagenemnda og tilsynet i saksbehandlingen. Parten vedtaket er rettet mot har som regel ikke anledning til å gi en muntlig redegjørelse for nemnda.

Medieklagenemnda har fire medlemmer og tre varamedlemmer som oppnevnes av Kongen for fire år av gangen.¹⁶ Senere oppnevnelser foretas av Kulturdepartementet iht. Kgl. res. av 26. januar 2011. Ved klager over Medietilsynets enkeltvedtak etter bildeprogramloven er det bestemt i forskrift at nemnda skal bestå av medlemmer med

¹⁴ Se kringkastingsloven § 2-15

¹⁵ Tildelingsbrevet er tilgjengelig på Medietilsynets hjemmesider:

<http://www.medietilsynet.no/globalassets/dokumenter/medietilsynet-tildelingsbrev-2016.pdf>

¹⁶ Se medieklagenemnda.no og bildeprogramloven § 16 tredje ledd og kringkastingsloven § 2-14 tredje ledd

barnefaglig, mediefaglig og juridisk kompetanse.¹⁷ For øvrig stilles det ingen lov- eller forskriftskrav til Medieklagenemndas sammensetning.

4.4 Datatilsynet

Datatilsynet fører tilsyn med personopplysningsloven og en rekke andre lover innenfor fagfeltet. Andre viktige oppgaver for Datatilsynet er blant annet å behandle konsesjonssøknader, og å føre fortegnelse over innmeldte behandlinger av personopplysninger.

Datatilsynet er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det fremgår av personopplysningsloven § 42 at Kongen og departementet ikke kan gi instruks om eller omgjøre Datatilsynets utøving av myndighet i enkelttilfeller etter loven. I praksis har Datatilsynet stor grad av selvstendighet og styres i liten grad av departementet også i andre saker enn i enkeltsaker. Enkelte direktoratsoppgaver pålegges i tildelingsbrev.

Datatilsynet har kompetanse til å treffe vedtak og kan nedlegge påbud om opphør eller endring, og fastsette overtredelsesgebyr og tvangsmulkt. Det gjennomføres i liten grad forhandlinger med aktører som ledd i tilsynsarbeidet.

Det er lagt til grunn at Datatilsynet har en ombudsrolle i tillegg til tilsynsrollen.

I 2011 gjennomførte Difi en evaluering av Datatilsynet.¹⁸ Her drøftes Datatilsynets ombudsrolle. Det fremgår i rapporten på side 18 at:

«Datatilsynet har også en ombudsrolle, dvs. at Datatilsynet skal ivareta og styrke personvernet som samfunnsinteresse. I den forbindelse drives rådgivning og informasjon overfor enkeltpersoner. Datatilsynet skal holde seg orientert og informere om den nasjonale og internasjonale utviklingen i behandlingen av personopplysninger, og om problemer som knytter seg til slik behandling. For å skape oppmerksomhet og interesse omkring personvernspørsmål deltar Datatilsynet aktivt i den offentlige debatt.»

Difi drøfter videre utfordringer knyttet til kombinasjon av ombudsrollen og tilsynsrollen:

«Datatilsynet får gjennomgående gode skussmål for den konkrete myndighetsutøvelsen. De berømmes for solid kompetanse på sine lovområder og for å være gode rådgivere om håndtering av personopplysninger. Fra enkelte eksterne informanter har det imidlertid kommet kritikk av Datatilsynet for det de oppfatter som urimelige avgjørelser. Disse informantene opplever at Datatilsynet ikke alltid er gode på å avveie hensyn og lovverk mot hverandre. De opplever at Datatilsynet for ensidig vektlegger personvern hensyn, også i saker der personvern skal avveies mot andre viktige verdier og samfunnshensyn.

Også internt i Datatilsynet er det enkelte som peker på at det er eksempler på medarbeidere som ønsker å trekke ombudsrollen lengre inn i myndighetsrollen enn det er hjemmel for. Det kan f.eks. dreie seg om å la personvern hensyn i mindre grad veies opp mot andre hensyn.»

¹⁷ Se forskrift 26. juni 2015 nr. 800 om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram, § 7

¹⁸ Difi-rapport 2011:8 *Evaluering av Datatilsynet* (<https://www.difi.no/rapport/2011/10/evaluering-av-datatilsynet>)

Side 54:

«Difi mener på generelt grunnlag at det er behov for en nærmere avklaring av statlige organers ombudsrolle. Når uavhengige organer har en rolle som offentlig talerør for viktige samfunnshensyn og verdier, bør det legges stor vekt på deres legitimitetsgrunnlag. Det bør være tydelig når rolleutøvelsen er rettslig, faglig eller interessepolitisk basert. I Datatilsynets tilfelle mener vi det bør legges vekt på høy grad av rollebevissthet, bl.a. for å unngå å bli en politisk aktør. Dersom Datatilsynet trekker ombudsrollen for langt i politisk retning, kan det svekke tilliten til etaten som fagmyndighet og føre til at personvernfeltet ikke får den plass det fortjener på den politiske dagsorden.»

Vedtak truffet av Datatilsynet kan påklages til Personvernemnda. Datatilsynet har ikke partsrolle ved behandling av saker i Personvernemnda. Personvernemnda har syv medlemmer og syv varamedlemmer. Leder og nestleder oppnevnes av Stortinget, og øvrige fem medlemmer oppnevnes av Kongen. Medlemmene oppnevnes for fire år av gangen, for maksimalt to perioder.¹⁹ Det følger av forarbeidene til personvernloven at leder og nestleder bør ha juridisk embetseksamen. For øvrig skal nemnda være sammensatt på en måte som sikrer høy kompetanse og bredt erfaringsgrunnlag.²⁰

4.5 Finanstilsynet

Finanstilsynet fører tilsyn med en rekke lover på finansområdet. Finanstilsynets virksomhet reguleres av finanstilsynsloven.

Finanstilsynet er underlagt Finansdepartementet etter alminnelige hierarkiske prinsipper. Det er ikke gjort unntak for adgang til å instruere tilsynet i enkeltsaker eller å omgjøre vedtak truffet av underordnet organ.

Flere lovbestemmelser på finansmarkedsområdet gir Kongen eller departementet myndighet til å treffe avgjørelse i enkeltsaker. Myndighet etter en rekke av disse bestemmelsene er delegert videre til Finanstilsynet. Delegert myndighet gjelder kun for kurante saker. Saker av viktighet og/eller av prinsipiell karakter skal oversendes departementet for avgjørelse.

Forvaltningsloven gjelder for Finanstilsynets virksomhet. Vedtak truffet av Finanstilsynet kan påklages til Finansdepartementet.

Finansiell stabilitet og velfungerende markeder er hovedmål for Finanstilsynet. Finanstilsynet har likevel ikke en fristilt pådriverrolle for å ivareta disse hensynene, men skal ivareta disse hensynene gjennom tilsynsarbeidet. Det fremgår av tildelingsbrev fra Finansdepartementet av 21.12.2015:

«I den del tilfeller er én eller flere av Finansdepartementets etater angitt som høringsinstanser, samtidig med, eller uten at, departementet er høringsinstans. Departementet ber om at uttalelser i slike tilfeller sendes via departementet og i rimelig tid

¹⁹ Se personopplysningsloven § 43 andre ledd og personopplysningsforskriften § 10-1 andre ledd

²⁰ Ot.prp. nr. 92 (1998-99) s. 133

før høringsfristen utløper. Dette gjelder også i de tilfeller hvor direktoratet selv er oppnevnt som høringsinstans.

Ved høringer av NOUer, saker av utpreget teknisk art og i saker som antas ikke å berøre politiske, prinsipielle og/eller budsjettmessige forhold, kan uttalelse gis direkte og med kopi til Finansdepartementet.»²¹

Finanstilsynet har samlet sett en mindre uavhengig rolle enn de øvrige tilsynene som er omtalt i dette notatet.

4.6 Likestillings- og diskrimineringsombudet

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har både en tilsyns- og pådriverrolle for likestilling og ikke-diskriminering. LDO har også enkelte direktoratsoppgaver.

Virksomheten er regulert av diskrimineringsombudsloven. Både tilsynsoppgaver og pådriveroppgaver fremgår av lov.

Det følger av lov at ombudet er et uavhengig forvaltningsorgan underordnet Kongen og Barne- og likestillingsdepartementet, og at ombudet ikke kan instrueres om behandlingen av enkeltsaker eller om faglig virksomhet for øvrig. Ombudets faglige uavhengighet er forutsatt å omfatte også kompetanse- og pådriveroppgaver, så lenge disse utføres innenfor rammene av det mandat som er gitt i lov og forskrift.

LDO fører tilsyn med en rekke lover, blant annet likestillingsloven, diskrimineringsloven om etnisitet og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Saker kan tas opp både av eget tiltak og etter klage eller henvendelse fra andre. Ombudet avgir skriftlige uttalelser som ikke er rettslig bindende dersom de finner at det foreligger lovbrudd. Dersom partene ikke frivillig innretter seg etter uttalelsen, kan LDO bringe saken inn for Likestillings- og diskrimineringsnemnda (LDN). Det er LDN som er det primære vedtaksorganet. LDO kan imidlertid treffe vedtak i hastesaker, dvs. i saker hvor det kan medføre skade eller ulempe å avvente nemndas vedtak. I slike tilfeller kan LDO treffe tilsvarende vedtak som nemnda kan treffe, herunder legge ned forbud mot handlingen. Ombudet har hittil ikke fattet hastevedtak – kun varslet om at denne kompetansen vil bli benyttet dersom praksis ikke blir endret.

Betegnelsen ombud – ikke tilsyn – ble valgt for å signalisere at organet som hovedregel ikke har vedtaksmyndighet, men bare uttalerett.

Departementet har igangsatt et utredningsarbeid med sikte på å skille pådriver- og lovhåndheveroppgavene i LDO.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda har åtte medlemmer og seks varamedlemmer. Medlemmene oppnevnes av Kongen for fire år, med mulighet for én gangs gjenoppnevning. Leder og nestleder må oppfylle kravene til å være dommere.²² Nemnda

²¹ Tildelingsbrevet er tilgjengelig på regjeringens hjemmesider:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a51e3fb5c0b1446f8a1fd5aa9548553d/finanstilsynet2016.pdf>.

²² Diskrimineringsombudsloven § 5 første og andre ledd

er vedtaksført når minst halvparten av medlemmene deltar i forhandlingene om vedtaket.²³

4.7 Barneombudet

Barneombudet er et uavhengig organ som har som oppgave å fremme barns interesser overfor det offentlige og private, samt følge med i utviklingen av barns oppvekstkår.

Ombudet er administrativt underlagt Barne- og likestillingsdepartementet. Det er fastsatt en instruks om Barneombudets organisasjon og saksbehandling. For øvrig følger det av barneombudsloven at ombudet utfører sine oppgaver selvstendig og uavhengig.

Barneombudet skal påse at offentlige myndigheter følger barnekonvensjonen og har en klar pådriverrolle innenfor sitt ansvarsområde. Ombudet uttaler seg i forbindelse med nye lovforslag eller lovendringer, er aktive i media, har møter med politikere og skriver brev til myndighetene når de mener at barns rettigheter ikke blir godt nok ivaretatt.

Barneombudet arbeider også internasjonalt.

Ombudet kan virke av eget tiltak eller etter henvendelse fra andre. I en del tilfeller skal ombudet henvise den som tar kontakt til en annen instans. Henvendelser som gjelder lovanvendelses- eller saksbehandlingsspørsmål skal henvises til Sivilombudsmannen når denne har kompetanse. Angår henvendelsen et forhold som kan bringes inn for et forvaltningsorgan skal vedkommende henvises dit. Barneombudet har ikke myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller omgjøre vedtak i forvaltningen, og skiller seg dermed fra tilsynsorganene nevnt ovenfor. Barneombudet kan derfor sies å være et rent ombud.

5 Forbrukerombudet – tilsyn, ombud eller begge deler?

5.1 Sammenligning med andre ombud

I Norge har vi flere ombud: Sivilombudsmannen, Barneombudet, Likestillings- og diskrimineringsombudet og Forbrukerombudet. I tillegg kan tilsynsorganer ha en ombudsfunksjon slik som Datatilsynet oppfattes å ha. Hva et ombud er i norsk forvaltning er imidlertid ikke helt klart.

I forvaltningsmeldingen fra 2009 står det følgende om ombudene:

«Omboda skal gjere sitt til at regelverket som fremmar interessene til særskilde grupper eller enkeltpersonar, vert etterlevd. I tillegg skal dei fremme interessene deira gjennom andre tiltak, som informasjonsarbeid og ved å vere pådrivarar for betring av regelverket som skal verne desse interessene. Sivilombodsmannen rettar merksemda si mot offentleg verksemd. Andre ombod, som barneombudet, likestillings- og diskrimineringsombudet og forbrukarombudet, er retta mot korleis både offentlege og private aktørar tek vare på dei interessene omboda er sette til å verne.

²³ Se forskrift om organisasjon og virksomhet for Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda § 13

Omboda har ikkje like omfattande rett og plikt som tilsyna til å gjere vedtak som aktørane må rette seg etter, og har ikkje dei same verkemidla til å sanksjonere manglande etterleving av vedtaka. Tilsyna driv i større grad med kontroll på eige initiativ, medan omboda gjerne handsamar klager eller saker som enkeltpersonar varslar dei om. Påverking av opinionen og innspel til dei politiske styresmaktene er ein ikkje uviktig del av arbeidsfeltet til omboda. Barneombudet har ikkje kompetanse til å gjere enkeltvedtak.»²⁴

Som beskrevet her gir ombudsnavnet blant annet indikasjon om en pådriverfunksjon som er sentral for organet. Barneombudet og Likestillings- og diskrimineringsombudet har en tydelig pådriverfunksjon. Det fremgår av lovgrunnlaget at organene skal være en pådriver for ulike interesser.

Det fremgår imidlertid ikke av lov at Forbrukerombudet har en pådriverfunksjon. Etter markedsføringsloven skal Forbrukerombudet føre tilsyn med regelverket ut i fra «hensynet til forbrukerne». Dette er ment som en avgrensning av tilsynsområdet til spørsmål som angår forbrukerne, og for eksempel ikke tilsyn ut fra hensynet til næringsdrivende. Tilsynet skal etter loven ikke skje for å fremme forbrukernes interesser så langt som mulig, men å sørge for at markedsføring og avtalevilkår er innenfor lovverket. I forarbeidene til markedsføringsloven av 2009 ble det imidlertid forutsatt at Forbrukerombudet har en pådriverrolle, se nærmere om dette i høringsnotatet pkt. 4.2.

Forbrukerombudet baserer sitt tilsyn både på klager fra forbrukerne, og på overvåkning av markedet etter eget initiativ. I motsetning til Likestillings- og diskrimineringsombudet og Sivilombudsmannen, behandler ikke Forbrukerombudet klager om enkeltpersoners individuelle rettigheter. På forbrukerfeltet er denne oppgaven tillagt Forbrukerrådet. Forbrukerombudet verner den kollektive forbrukerinteressen og gir veiledning om forståelsen av markedsføringsloven samt annen lovgivning de fører tilsyn med.

Ombudsnavnet knyttes også til organer som ikke har vedtakskompetanse. Barneombudet, Likestillings- og diskrimineringsombudet og Sivilombudsmannen er alle organer som i utgangspunktet ikke har kompetanse til å treffe vedtak. Ut i fra denne betraktningen passer ombudsnavnet også på Forbrukerombudet.

5.2 Sammenligning med andre tilsynsorganer

Etter markedsføringsloven er Forbrukerombudets oppgave å føre kontroll med at loven overholdes. Det er derfor naturlig å sammenligne Forbrukerombudet med andre tilsynsmyndigheter.

Gjennomgangen av tilsynsorganer i punkt 4 har vist at også tilsynsorganer med vedtakskompetanse kan ha en viss pådriverfunksjon. Som beskrevet i punkt 4 antas Konkurransetilsynet og Datatilsynet å ha en pådriver/ombudsfunksjon, mens Medietilsynet og Finanstilsynet i liten grad har en slik rolle. Det er ikke opplagt når tilsynsrollen går over i å være en ombudsrolle. Difi skriver i sin evaluering av Datatilsynet:

²⁴ St. meld. nr. 19 (2008-2009) *Ei forvaltning for demokrati og fellesskap* punkt 5.5.2

«Det kan også være interessant å drøfte nærmere hva som skiller en ombudsrolle fra den faglige rollen som ordinære direktorater har på sine fagområder. Direktoratene har en rolle som faglige premissleverandører overfor departementene og som faglig rådgiver overfor sektoren og allmennheten. Selv forvaltningsorganer som ikke er tillagt en ombudsrolle eller formell uavhengighet, kan på faglig grunnlag fremme forslag til politiske myndigheter og delta i samfunnsdebatten. Hvor fritt en virksomhet kan uttale seg henger sammen med trekk ved fagområdet, grad av politisering, sedvane, uttalelsens form samt direktørens autoritet. Eksempelvis er det på kulturområdet sedvane at politiske ledelse skal holde «armlengdes avstand» til det faglige skjønn som utøves i sektoren.»²⁵

Forbrukerombudet deltar aktivt i samfunnsdebatten i flere aktuelle saker. De siste årene har Forbrukerombudet argumentert for blant annet styrket opplæring i personlig økonomi i skolen, strengere regulering av alternative behandlere og markedsføring av kreditt. Hvorvidt Forbrukerombudets rolle som pådriver i slike saker går lenger enn for eksempel Konkurransetilsynets påvirkning i spørsmål som berører konkurranse, er det imidlertid vanskelig å vurdere.

Difi har i sin gjennomgang av forbrukerapparatet vist til at Forbrukerombudet bruker media mer aktivt enn mange andre tilsyn:

«Forbrukerombudet bruker media mer aktivt enn mange andre tilsyn. Det kan ha sammenheng med at Forbrukerombudet ikke har vedtakskompetanse. Det kan også ha sammenheng med at forbrukere ikke er noen ensartet og organisert målgruppe. Det er grunn til å anta at det også henger sammen med at Forbrukerombudet er et lite tilsyn med knapt 30 medarbeidere og relativt svake sanksjonsvirkemidler.»²⁶

I forskrift om Forbrukerombudets og Markedsrådets saksbehandling står det i § 3 første punktum at: «Forbrukerombudet skal legge vekt på å gjøre institusjonen kjent blant publikum og på å informere publikum og de næringsdrivende om lovens bestemmelser og om institusjonens praksis.» Forbrukerombudets bruk av media må derfor også sees i sammenheng med den informasjonsrollen som ombudet her er blitt tillagt.

Både Datatilsynet, Finanstilsynet, Konkurransetilsynet og Medietilsynet har primærkompetanse til å treffe vedtak som et virkemiddel i tilsynsarbeidet. Dette skiller Forbrukerombudet fra øvrige tilsynsorganer i dag.

²⁵ Difi-rapport 2011:8 s. 54

²⁶ Difi-rapport 2015:4 s. 47